

SKRIV, D. 15-1-1941, FRA NORGES BISKOP.R.

TIL SJEFEN FOR KIRKE- OG UNDERVISNINGSDEPARTEMENTET,

K. T. STAISRAD OG HANCKE. (3)

Etter kirkens bekjennelse står kirken i forhold til en rettsstat, idet staten ved sine organer forutsetter å opprettholde den rett og rettferdighet som er en gudvillet ordning. Norges grunnlov fastslår at "Den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion". Det er da nødvendig og vesentlig for kirken å være klar over om staten, som også har med de kirkelige anliggender å gjøre, aksepterer og "øler sig bunnet" av de retts- og moralforpliktelser som kirkens tros-grunnlag, Bibelen og bekjennelsen, inneholder. Dette er nødvendig ut fra kirkens hele vesen.

Det har derfor vært av den største betydning at kirkens tilsynsmenn under de forhold som har utviklet seg etter 9 april, har kunnet hen- vise til at retten blev opprettholdt, både som folkerett og som statlig ordensrett. I flere rundskriv har biskopene fremholdt dette, således Oslo Biskop i et utførlig sirkulære "det midlertidige og evige" av juli 1940, og hver av biskopene i rundskriv i oktober-november. Senest er det uttalt i et rundskriv tiltrått av alle biskoper, datert 15 november, hvor det heter at "våre lover står ved makt, og det er tilsagt dem respekt fra alle myndigheter."

Det er unødig å fremholde at dette for kirken i følge dens be- kjennelse er et grunnleggende forhold, som til enhver tid må bestemme kir- kens holdning.

Kirkens tilsynsmenn har også hatt full grunn til å gi den nevnte orientering til prester og menigheter i disse spørsmål, da denn grunnleg- gende Führerforordning av 24 april er i full overensstemmelse med folkeret- ten, og Reichskommissar i sin tale den 1 juni ga tilsagn om den i Haager- landkrigsordningens paragraf 46 hjemlede religiøse frihet, og videre i sin forordning av 28 september fastslo at domstolenes uavhengighet skulle for- bli uørt.

I den siste tid er det imidlertid kommet opp en rekke alvorlige tvil om holdbarheten av det som biskopene således har fremholdt for kirkens medlemmer. Vi er stillet overfor det spørsmål om staten ved sine organer vil opprettholde orden, rett og rettferdighet slik som vår kirkens bekjennelse forutsetter.

Det foreligger vesentlig tre forhold som uvilkårlig må settes i forbindelse med hverandre, - og som er blitt oppfattet derhen at voldsopp- treden ikke hindres, men snarere tillates, og at man samtidig har vent å se tegn til at selve rettsvesenet oppløses i sine grunnleggende faktorer. Konkret uttrykt er uroens årsak først hirdens programatiske voldsfremferd, dernest den samlede høyesteretts tilbaketreden, og sist, men ikke minst, inngrepet i prestenes sjelesørgeriske taushetsplikt.

Disse forhold foreligger dokumentarisk, (se bilag), og skal her bare kort resumeres.

1. - Hirdens overfall på Oslo Handelsgymnasium den 20 november 1940 hvor også lærere og direktør ble slått ned og sterkt mishandlet, var i seg selv alvorlig nok. Det allarmende ved begivenheten ble forsterket ved den program-parole som samme morgen var gitt i partiets offisielle organ, og hvor det bl. a. het: "Vi slår igjen, så de skal miste syn og hørsel.... Hirdmenn! -Slutt rekkene!- Den som slår oss en gang, han slår vi tifold igjen, det skal være vår parole!"

Hvis et samfunn godkjenner en slik parole og ikke sørger for at orden og rett er forenet, må det synes å ha brutt med vesentlige forutsetninger for et retts-samfunn. Spørsmålet blir så meget alvorligere som det i en rekke tilfeller ikke kunne tales om en såkalt provokasjon. Således ved det brutale overfall på studentersamfunnets formann i Trondheim 29-11-1940 (innberettet til herr statsråden ved professorrådet ved N.I.H.), videre ved overfallet 11. desember på volontør Stabel, som i mørket ble bortført i bil, kledd naken og pisket av hirden (se bilag), og ved andre innen- og utenbys begivenheter.

Alvoret økes derved at disse tilfeller ikke er blitt opptatt til rettslig behandling og de skyldige straffet. Tvertimot lot ordensmaktens øverste representant den 14 desember utgå dagsordre til politiet om ikke å gripe inn, men "aktivt støtte opp om hirden". Det opprørende i de enkelte voldshandlinger synes derved å bli et prinsipp-spørsmål for hele samfunnets indre sikkerhet. (Se den bilagte ordre fra Politidepartementet.)

Ytterligere er der utsendt et rundskriv fra Innenriksdepartementet den 16 desember hvor det blir pålagt alle statens og kommunenes tjenestemenn positivt og aktivt bl. a. å støtte hirden. Det motsatte vil bli ansett som "statsfiendtlig handling" og vil bli gjenstand for "drastiske straffer".

Såfremt disse ting planmessig videre skulle bli effektuert, vil kirkens tjenere savne grunnlaget for å kunne veilede samvittighetene angående respekten og tryggheten overfor rettstilstanden i samfunnet. Derfor ber vi om å få legge de foran dokumenterte forhold fram for vårt kirkedepartements sjef.

2. - Det annet forhold, som uvilkarlig er satt i forbindelse med det foregående, knytter seg til den utrygghet som oppstår også for kirkens medlemmer derved at den samlede Høyesterett har nedlagt sitt verv.

Høyesterett slår fast (se bilag) at Justisdepartementets forordning av 14 november, hvorved departementets sjef får myndighet til å styke og å oppnevne lagrettemenn, domsmenn og rettsvidner, betyr et inngrep i rettslivet som er i åpenbar strid med anerkjente retts-prinsipper, noe som vil få de mest skjebnesvangre følger for rettslivet, idet domstolenes uavhengighet er av grunnleggende betydning for retts-sikkerheten, og er fastsatt i grunnloven. Selve det faktum at samtlige medlemmer av landets øverste rettsinstans har funnet seg nødsaget til å nedlegge sine verv, må også innen kirken skape en dyptgående utrygghetsfølelse med hensyn til det bærende grunnlag for samfunnets rettsliv.

Når kirkens bekjennelse (Augustana paragraf 16, se bilag.) uthever det legitime i statens virke og vesen, og på dette grunnlag pålegger enhver kristen å være lojal mot staten, da vil herr statsråden sikkert være enig i at kirkens tilsynsmenn har rett og plikt til å si fra og å be om å bli orientert i så alvorlige forhold som de foran nevnte.

Herr statsråden vil videre forstå at alvoret i vår situasjon ikke blir mindre derved at vi ser hvordan vold avler vold og at der opparbeides en mentalitet av hat i folket. Ikke minst går dette ut over den oppvoksende ungdom. Oppdragelse til kristne karakterer er ved lov pålagt kirke og skole og er i seg selv en kirkens centrale livsoppgave. Når det derfor i en henvendelse til alle skoleledere fra Kirke- og Undervisningsdepartementet, datert den 12 november, sendt ut sist i desember, heter at skolens ansvarshavende folk skal forplikte seg til på ære og samvittighet til positivt og aktivt å gå inn for ethvert tiltak og vedtak som det nye styre gjør, da tilspisser det hele seg til en samvittighetskonflikt for det centrale i vår livsgjerning.

3.- Dypt inngripende i prestens gjerning er den nylig offentliggjorte forordning fra politidepartementet (datert 13 desember 1940)

hvoretter den tjestlige taushetsplikt for prester kan oppheves av Politidepartementet. Vår taushetsplikt er ikke bare fastsatt ved lov, men har alltid vært en grunnbetingelse for kirkens og prestens gjerning at et menneske kan ha full og ubetinget tillit til et prester er uløselig bundet av sin taushetsplikt, - slik som denne har vært utformet både i norsk lovgivning og i kirkens ordringer til alle tider og i alle kristne land. Å oppheve dette samvittighetens Magna Charta er et inngrep i livsnerven for kirkens gjerning, et inngrep som får et dypt alvorlig preg derved at ferordningens paragraf 5 fastsetter at politidepartementet kan la vedkommende prest fengsle for derved å fremtvinge forklaring, uten at dette har vært forelagt domstolen.

Sammen med andre viktige forhold som vi ikke her berører, har alt det anførte tvunget oss til å rette denne forespørsel til Kirkedepartementet om klarhet, idet vi er forvisset om å møte forståelse for alvoret i vår situasjon.

Sign.

Eivind Berggrav.

J. Stören.

J. Heroni.

Andreas Fleischer.

Henrik Hille.

G. Skagsted.

Wollert Krohn-Hansen.

VET D. M.:

Kst. Hagelin har ansatt sin svigerinn som telefon-dame på sitt forvarnelse, - nei byråsjefs lår!

Samme Hagelin bor i Ivar Asens vei 11, Vinderen og betaler 800 kr. pr. mnd., d.v.s. 9600 kr. pr. år i husleie for en møblert praktvilla.

Hagelin og Meidel er blitt bitre uvenner.

Arsaken er at begge vil at deres respektive departementer skal ha den "reklame" som ligger i å utbetale erstatning til krigsfalnes etterlatte.

Meidel som bor i Frognerveien 102, nylig har overført sine penger til Syd-Amerika for påkommende tilfelle.

Risnes søknad om opptagelse i Standarte Nordland virkelig var alvorlig ment. - Kan De tenke Dem grunnen?

England totalt behersker de norske kyststrekninger. For en tid siden var engelske krigskip inne på havnen i Tromsø. Utenfor Alesund har folk iaktatt 2 dager i trekk en britisk eskadre på mellom 20 - 25 skip.

Det "urnorske" ord HIND(hir) stammer fra det engelske språk. Der heter det hire og bet. førstefølge.

"STANDARTE NORDLAND"

Den tidligere norske statsborger Vidkun Quisling har ved sine handlinger det siste året så mange ganger vakt stormer av uvilje, forbitrelse og forakt over hele landet vårt, at en ikke lenger skulle tro noe skritt fra hans side vilde være istand til å vekke noensomhelst overraskelse. Allikevel er det ikke tvil om at den kunnngjøring han offentliggjorde om verving av norske leietropper for den tyske krigsmakt kom nokså uventet på de fleste. - Dette hadde de tross alt ikke tenkt seg. - Alle var klar over at Quisling etter å ha forrådt sitt land for personlig vinnings skyld, hver dag gjorde sitt beste for å hjelpe de fremmede med å bryte ned Norges grunnlov og utslette den siste rest av norsk selvstendighet. Allikevel var det nesten ikke til å tro at han på det nåværende tidspunkt vilde være med på å sende norske unggutter i lidden for det folk som for snart 3/4 år siden brøt inn over våre grenser, møtet med våre soldater, bombet og brendte våre byer og bygder.

"En opprøpning, en gjennopprettelse av vår våpenære" - skrev en triumferende nazipresser om dette "tilbud" - som er den største forhættelse, den største ydmykelse som er overgått noe sivilisert land. - Og tilfoll større blir skjenselen for vår nasjon ved at menn, røtt og oppvokset her i landet, lar seg bruke som talerør for dem som tramper vår ære og selvrespekt under føttene på slik vis.

Køter at den første forbitrelse har lagt seg, viser seg for de fleste spørsmålet om hensikten med dette. - At tyskerne militært sett, kan ha noen særlig interesse av denne verving synes lite trolig - blandt annet fordi en jo må regne med at det blir et forsvinnende antall som melder seg. - En annen sak er det at Fjelle gjør adskillig vesen av sin germameridologi, og hvis det fremdeles finnes folk dernede som tror på det sludret, vil det kanskje være en viss moralsk støtte for dem at en flokk nordboer finner våben hjem til stammen. -----

Kanskje makthaverne gjerne vil ha endel hirdfolk av den - til våren når maten blir vekk for alvor, kan det bli vanskelig nok å opprettholde ro og orden, uten at situasjonen skal kompliseres av uvettige hirajyplinger. Og at det ved senere begivenheter kan bli aktuelt med et støttekorps som er trent hos SS - de tyske spesialiserer i gatelamper og politiske voldshandlinger - er innlysende.

Hva angår de "belønninger" som er satt opp må de vel foreløpig nærmest betraktes som lokkemat - innfrielsen av løftene ligger jo såpass langt ut i framtiden. Men hvis norske, tyske statsborgere skal sett på alle storgårdene rundt i landet, vil det utvilsomt meget effektivt bidra til å sikre vår frihet og selvstendighet slik Quisling og hans like slumete oppfatter disse begreper.

VI ER FREMDELIG I KRIG! boikot tysk industri.

VI KJE IPLR FOR VAR GRUNNLOV OG VAR FRIHET ? yd din skjerv, fortell videre det du hører og ser

HÖYESTERETT HAR VIST OSS VEIEN.

Norges samlede høyesterett har trått tilbake som protest mot tyskernes og N.S. folkerett- og grunnlovstridige forordninger. Det er et skritt hvis betydning neppe kan overvurderes. Når rikets høyeste dommere ikke har annen utvei til å følge sin embedsplikt enn å te avskjed, gir det overfor hele verden et grellt uttrykk for brettstilstanden under tysk okupasjon og under N.S. "nye system". - - - -

På den annen side gir det uttrykk for sanne nordmenns rakryggethet og mot og viser vei for oss andre: - **ALDRI Å GÅ PÅ AKKORD MED DET SOM ER RATT ELLER MED SIN EGEN SAMVITTEHET.**

Hvor stor betydning Høyesteretts tilbaketreden tillegges i nazi-kretser, viser det taplige forsøk som gjøres for å skjule sannheten. Avisene har fått lov til å fortelle at 6 av høyesteretts 18 medlemmer er gått av for aldersgrensen, og erstattet med 7 nye. - - - -

Det faktiske forhold kjenner vi alle. Hele høyesterett er gått av, og selv om N.S. juristgruppe teller 180 medlemmer, er det ikke mer enn 7 av disse som selv N.S. med sin manglende skamfølelse, kunne stille opp som høyesterettsdommere. - - - Disse 7 middelmådige herrer - tildels uten tidligere dommerpraksis - kan selvsagt ikke engang i formen fylle Høyesteretts oppgaver.

EN TING

skal vi merke oss når det gjelder den stilling Norge er tiltenkt av tyskerne. I Tarbovens tale ble det ikke sagt "veien til frihet og selvstendighet går gjennom N.S." slik det ofte er blitt sagt. Det ble å ri mot sagt "veien til STØRST MULIG frihet osv.

Og det er en meget ve-entlig forskjell for alle som føler og tenker norsk. Is det her ingen mellomting. Enten er vi selvstendige eller vi er det ikke.

ROLLEN SOM ENSLAGE HUSMANNSPASS UNDER ET STORTYSK RIKE HØVER IKKE MED NOEN BEVISST NORDMANNES BEGREPER OM FRIHET OG SELVSTENDIGHET:

Leve kongen

Kong Håkon og vår frihet skal vi ha igjen.

Henneskeforakt

Slik som kvinnen, hvis sjælelige følelser mindre bestemmes av abstrakte fornuftsgrunner enn av en udefinierbar følelsesmessig lengsel etter utfyllende kraft, og som derfor heller bøyer seg for den sterke enn selv å ville beherske den svake, således elsker også massen en hersker mer enn en bedende, og føler seg i sitt indre vesen mere tilfreds ved en lære som ikke tåler noen ved siden av seg enn ved liberal frihet, massen vet ikke hva den skal ta seg til med frihet, og føler seg til og med lett ensom og forlatt. **UFORSKALMETHETEN I DEN ANDELIGE TERRORISERING KORTER LIKE LITE TIL MASSENS BEVISSTHET SOM DEN OPPRØRLINDE MI-SHANDELING AV DENS MENNESKELIGE FRIHET, IDET MASSEN PÅ INGEN MÅTE ANER DET INDRE PRØVL I HELE LÆREN.** Således vil massen bare se den hensynsløse kraft i lærers målbevisste yttringer, og for slikt vil massen bøye seg.

Mein Kampf, tysk utgave 1939, side 44.

3 SLIK ER NORDMANN VIS

Molde, 9. Jan. 1941.

Innenriksdepartementet,
Kommunalavdelingen,
Oslo.

Gjennem fylkesmannen har jeg mottatt melding om oppnevning som ordfører i Holsøy. Etter hvad der foreligger kan jeg ikke påberope meg noen av de anførte grunner for ikke å tiltre stillingen.

Jeg vil heller ikke gjøre gjeldende at jeg i de siste år ikke har arbeidet med den kommunale administrasjon, da jeg er fullt oppmerksom på at der oppnevnes folk med dårligere kvalifikasjoner.

At 99% av bygdens folk er motstandere av nyordningen er heller ikke noe særlig for Holsøy, da stillingen er praktisk talt den samme for hele fylket.

Men som medlem av det avskaffete og sjikanerte Storting betrakter jeg det som en uanstendighet å motta tillidshverv hvor forutsetningen må være å undergrave de rettigheter og institusjoner jeg som stortingsmann var valgt til å værsta.

Jeg forutsetter etter foran anførte at departementet tar saken opp igjen og løser meg fra ordførerstillingen.

Erbødigst

Olav Oksvik.

KINOSTREIK. 2

Kinodirektør Lamot måtte gå av fordi han sa fra at han ikke kunde få kinoene til å lønne seg når han nesten bare skulde ha tysk film på programmet. Nazisten Sinding har nå inntatt hans plass, hans oppgave er å trufoe igjennom at vi skal se hva tyskerne finner for godt å vise oss. Men det er kinogjengeren selv som bestemmer hva han vil se. La Sinding kjøre så mye tysk propagandafilm han vil, benkeradene skal bli stående tomme for sønne nordmenn. Vi betaler ikke penger for å se tysk ukerevy med bombing av krigsviktige mål som ligger skjult av tykt skydekke, eller annen tysk filmkulatur.

HUSK: VIL Å SE TYSK FILM STØTTER DU TYSK INDUSTRI OG DERMED DEN TYSKE KRIGSMASKIN.
HAR PAROLE SKAL VÆRE: BARE TYSKERE, LUDDER OG LANDSFORREDERE SER TYSK FILM.

BEHOLD IKKE AVISEN. Husk at vårt opplag er begrenset, du må derfor gjøre ditt til at hvert nummer når flest mulig.
GI DERFOR AVISEN TIL EN AV DINE VENNER SÅSNART DU HAR LEST DEN.

NORDMENN: GLEM IKKE AT VI ER I KRIG. VIL DU VÆRE DEN SOM SVIKTER PÅ HJELTEFRONTEN?